

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет журналістики, реклами та видавничої справи

(повне найменування інституту/факультету)

Кафедра періодичної преси та медіаредагування

(повна назва кафедри)

К в а л і ф і к а ц і й н а р о б о т а

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

на тему: **«Соціалізація українських біженців у Німеччині
(серія журналістських матеріалів)»**
«Socialization of Ukrainian refugees in Germany
(series of journalistic materials)»

Виконала: студентка денної форми навчання
спеціальності 061 Журналістика

Пятенко Катерина Сергіївна

Керівник ст. викл. Милосердний В. І. _____

Рецензент доц. Мосійчук Т. Є.

Рекомендовано до захисту:

Протокол засідання кафедри

№ від

Завідувач кафедри

(підпис)

Захищено на засіданні ЕК № 1

протокол № від

Оцінка _____ / _____ / _____
(за національною шкалою/шкалою ECTS/ бали)

Голова ЕК

(підпис)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
ОБҐРУНТУВАННЯ ПІДГОТОВКИ ПРОЄКТУ.....	6
ОПИС ПІДГОТОВКИ ПРОЄКТУ.....	14
ВИСНОВКИ.....	17
БІБЛІОГРАФІЯ.....	19
ДОДАТКИ.....	

ВСТУП

Війна завжди супроводжується масштабними стражданнями та руйнуваннями. У такі періоди людство поділяється на винуватців злочинів та тих, хто змушені боротися з наслідками трагедій, спричинених війною. Серед поборників добра окрім власне жертв війни є також ті, хто готові надавати допомогу постраждалим, вирішувати нагальні соціальні проблеми, опікуватися тими, хто втратив житло, засоби до існування чи підтримку родини. Збройні конфлікти, зокрема довготривала російсько-українська війна, що триває вже понад десять років, залишають глибокий слід у долях мільйонів. Унаслідок цієї війни величезна кількість українців була змушена залишити рідні домівки, рятуючи своє життя та життя близьких від небезпеки.

Частина населення шукала безпечного притулку за кордоном, прагнучи знайти нові можливості для життя й забезпечення майбутнього своїх дітей. Інші ж залишилися в межах країни, проте також були змушені покинути постійне місце проживання, сподіваючись знайти прихисток у безпечніших регіонах України. Такі особи отримали статус внутрішньо переміщених осіб (ВПО), що передбачає певну соціальну підтримку з боку держави, зокрема надання житла, фінансової допомоги та доступу до соціальних послуг. Однак, попри існування відповідних державних програм, обсяги наданої підтримки часто не відповідають реальним потребам людей, які втратили все. Облаштування побуту на новому місці, пошук роботи, адаптація до незнайомого середовища – усе це стає величезним викликом для внутрішньо переміщених осіб. До цього додається ще й страх за власне життя та життя близьких. Отож, попри активну роботу громадянського суспільства, волонтерів, громадських організацій, місцевих ініціатив небайдужих, не всім вдається знайти прихисток на рідній землі, через що українці виїжджають за кордон, де починають життя заново. Оскільки війна в Україні, розпочата рф, все ще триває, а за межами України залишається значна частина громадян нашої держави, питання щодо їхнього життя на чужині та проблем, з якими вони стикаються, – це соціально значимі питання, що викликають

зацікавлення як українців, так і всієї світової спільноти, що й доводить *актуальність* нашої творчої роботи.

У нашому кваліфікаційному проєкті ми прагнемо розглянути проблеми та перспективи виїзду українців до Німеччини, адже ця країна гостинно прихистила велику кількість біженців після лютого 2022 року. Ми впевнені, аналіз цієї тематики цікавить українців, адже частина з них перебуває в ЄС та охоче знайомиться з досвідом еміграції інших, частина має плани щодо виїзду за кордон і потребує відповідної інформації, а ще дехто має в Європі рідних чи знайомих, які рятуються від війни, і теж не проти дізнатися, яким є життя за межами рідного дому. Ми вирішили зосередити свою увагу на осмисленні досвіду адаптації українців як вимушених емігрантів, що тікають від кривавої війни, в такій європейській країні як Німеччина, яка одразу запропонувала свою допомогу Україні та продовжує підтримувати наших громадян і тепер. Ми поставили перед собою **мету**: підготувати до друку низку власних журналістських публікацій, аби надати аудиторії комплексне бачення зусиль і результатів допомоги Україні, яку надає Німеччина під час героїчного опору українців російським загарбникам.

Ця мета потребувала розв'язання таких **завдань**:

- описати процес вимушеного виїзду та облаштування на проживання українців у країнах ЄС під час російсько-української війни;
- зібрати та систематизувати інформацію щодо підтримки, яку надає емігрантам з України держава Німеччина;
- визначити, якими проблемами стикається українець у разі приїзду на проживання до Німеччини;
- написати серію власних публікацій, розкриваючи проблематику підтримки українців в Німеччині в умовах повномасштабної війни;
- зробити висновки щодо піднятих у кваліфікаційному проєкті питань.

Об'єктом нашого дослідження стали факти і коментарі щодо підтримки емігрантів з України в Німеччині, а *предметом* – практики

адаптації українців до життя в нових умовах, за кордоном, в економічному, культурному, ментальному, мовному просторі ЄС.

У процесі виконання завдань ми використовували загальнонаукові та журналістські методи дослідження: спостереження, опис, аналіз, опрацювання документів.

ОБҐРУНТУВАННЯ ПІДГОТОВКИ ПРОЄКТУ

Роботу над кваліфікаційним проєктом вважаємо за доречне обґрунтувати оглядом досвіду вимушеного виїзду українців до країн Європейського Союзу через розпочату рф повномасштабну війну з бомбардуваннями мирних населених пунктів, вбивствами громадян, руйнуванням інфраструктури, захопленням територій, що й спричинило масовий виїзд біженців, та акцентуванням уваги на напрямках допомоги, що надавалися та продовжують надаватися Україні.

Європейський Союз, що віддано захищає права людини, демократію та заперечує будь-які форми насилля і дискримінації, одразу після повномасштабного вторгнення рф на територію суверенної України у лютому 2022 року рішуче виступив на боці України.

ЄС послідовно демонструє повагу до незалежності й суверенітету України, визнає її право на захист міжнародно визнаних кордонів і надає військову, економічну та гуманітарну допомогу. Підтримка ЄС охоплює три ключові напрями: прийом українських біженців, допомога армії та макрофінансова підтримка держави.

У 2023 році Європейський Союз схвалив надання Україні макрофінансової підтримки в обсязі 18 мільярдів євро. Ці кошти розраховані на 35 років, а обслуговування боргу бере на себе ЄС, що є унікальним прецедентом. Ця фінансова допомога покликана зміцнити економічну стабільність країни та посилити її стійкість у війні. До цього, у жовтні 2022 року ЄС створив Місію з військової допомоги EUMAM Ukraine [1].

Її головна мета – підвищення боєздатності української армії, захист цивільного населення та навчання до 15 тисяч українських військових у країнах ЄС. Очолює Місію віцеадмірал Ерве Блежан. Її створення стало відповіддю на офіційне прохання України. Фінансування цієї місії частково здійснюється через Європейський фонд миру – інструмент безпеки та оборони ЄС, який з 2021 року забезпечує підтримку миротворчих і стабілізаційних зусиль. Зокрема, фонд виділив 16 млн євро на підвищення боєздатності ЗСУ.

Загальна допомога Україні через цей фонд перевищує 3 млрд євро. У січні 2023 року ЄС схвалив сьомий транш військової допомоги розміром 500 млн євро. Загалом, за підрахунками європейської сторони, військова допомога Україні від країн ЄС досягла близько 12 млрд євро, включаючи як внески через фонд, так і двосторонню допомогу.

У перші дні та тижні повномасштабного вторгнення РФ на територію України, сотні тисяч українських громадян змушені були залишити свої домівки, рідних, друзів і звичне життя, рятуючись від небезпеки. За інформацією Міністерства закордонних справ України [7], вже на початку березня 2022 року понад 800 тисяч українців подалися до країн Європейського Союзу. Серед країн, які першими прийняли найбільшу кількість біженців, була Польща – туди виїхало понад 450 тисяч осіб, далі йшли Угорщина з більш ніж 100 тисячами, Словаччина – понад 60 тисяч, Румунія – понад 45 тисяч осіб. До кінця 2022 року кількість внутрішньо переміщених осіб в Україні перевищила 6,5 мільйонів. У самій лише Польщі на той момент перебувало понад півтора мільйона українців. Німеччина стала прихистком для понад одного мільйона, у Франції, Іспанії та Італії – понад 100 тисяч у кожній, а Болгарія надала притулок більше ніж 50 тисячам наших співгромадян. Такі статистичні дані оприлюднює Укрінформ, посилаючись на соціологічні дослідження [7].

4 березня 2022 року Рада ЄС вперше активувала Директиву 2001/55/ЄС про тимчасовий захист, що надала українцям, які втекли від війни, право на проживання, роботу, доступ до освіти та медичних послуг без необхідності проходження стандартної процедури надання притулку. Цей механізм був продовжений до 4 березня 2026 року [2].

У Чехії було прийнято закон «Lex Ukrajina», який спрощує процедури отримання тимчасового захисту та доступу до соціальних послуг, створено Регіональні центри допомоги Україні (Krajská asistenční centra pomoci Ukrajině) для реєстрації та надання допомоги біженцям [9].

У Чехії незайняті біженці можуть отримати до 200 євро до п'яти разів, а пізніше – доступ до звичайної системи соціального забезпечення. У Латвії

передбачено одноразову виплату 270 євро та щомісячну – 109 євро. В Естонії виплати аналогічні до тих, що отримують громадяни країни, – до 150 євро плюс допомога на дітей. У Словаччині біженці можуть розраховувати на 80 євро на місяць, в Ірландії – до 260 євро щотижня після реєстрації. Франція забезпечує щоденні виплати після отримання спеціальної карти ADA. У Німеччині допомогу збільшено до 500 євро.

Основною країною прийому українських біженців стала Польща. Ця країна надає PESEL-номер, що забезпечує доступ до медичних, освітніх та соціальних послуг; право на легальне працевлаштування; безкоштовний проїзд у громадському транспорті протягом перших 90 днів; одноразову грошову допомогу та щомісячні виплати на дітей [17]. Місцева влада та неурядові організації організували центри тимчасового розміщення та психологічну підтримку.

У Польщі було створено Фонд допомоги («Fundusz Pomocy»), який фінансує програми підтримки та інтеграції українських біженців. Завдяки його діяльності українці мають право на медичне страхування, безкоштовну освіту та соціальні виплати на рівні з польськими громадянами [9].

Франція також надала українцям тимчасовий захист. Він включає право на проживання та роботу; доступ до медичних послуг та освіти; фінансову допомогу та житло через муніципальні програми. Так, протягом 2022 року понад 107 000 осіб отримали медичне страхування, а 19 000 дітей були зараховані до шкіл [9].

Італія впровадила тимчасовий захист для українців, який передбачає право на проживання та роботу; доступ до медичних послуг та освіти; соціальну підтримку та житло через муніципальні програми. Міжнародні організації, такі як IRC, надають додаткову підтримку, включаючи психологічну допомогу та програми інтеграції [21].

Німеччина прийняла понад 1,25 мільйона українських біженців. Громадяни України отримали статус тимчасового захисту відповідно до §24 Закону про перебування, що надає право на легальне працевлаштування;

соціальні виплати через центри зайнятості (Jobcenter); медичне страхування; доступ до інтеграційних курсів з вивчення німецької мови та орієнтації в суспільстві, організованих Федеральним відомством у справах міграції та біженців (BAMF) [14].

У Німеччині українські біженці отримують соціальні виплати відповідно до законодавства про соціальне забезпечення («Sozialgesetzbuch II або XII»), доступ до інтеграційних курсів, включаючи вивчення мови та професійну підготовку, безкоштовне користування громадським транспортом у перші місяці після прибуття [9, 15].

Крім того, уряд Німеччини виділив понад 1,4 мільярда євро на гуманітарну допомогу Україні та сусіднім країнам [12].

Допомога європейських країн українським біженцям під час російсько-української війни реалізується у кількох важливих напрямках:

1. Правовий захист і статус тимчасового притулку.

Активована ЄС Директива про тимчасовий захист забезпечує українцям: право на легальне проживання в країнах ЄС; доступ до ринку праці; безкоштовну освіту для дітей; базову медичну допомогу; соціальне забезпечення. Цей механізм дозволив українцям швидко інтегруватися в нове середовище без потреби проходити складні процедури надання статусу біженця.

2. Фінансова допомога та соціальне забезпечення.

У країнах ЄС українці отримують соціальні виплати та мають доступ до інтеграційних програм, безкоштовно користуються транспортом.

3. Житло та гуманітарна підтримка.

У багатьох країнах ЄС відкрито центри прийому біженців, де забезпечено тимчасове житло, харчування та інші необхідні послуги. Значну підтримку надають також волонтери, благодійні організації та місцеві громади країн ЄС.

4. Освіта і працевлаштування.

Діти українських біженців мають доступ до безкоштовної освіти в країнах перебування. Дорослі можуть легально працевлаштовуватися, проходити курси перекваліфікації та інтеграційні програми.

5. Інтеграція та психосоціальна підтримка.

У багатьох країнах, де перебувають мігранти з України, організовано мовні курси, адаптаційні семінари та консультаційні центри для підтримки інтеграції біженців. Також надається психологічна допомога, особливо для дітей та осіб, які зазнали травм внаслідок війни.

Європейський Союз та його держави-члени продемонстрували безпрецедентну солідарність з Україною, оперативно впровадивши механізми підтримки біженців. Надання такої комплексної допомоги сприяло інтеграції українців у європейське суспільство. Ці заходи не лише забезпечили базові потреби біженців, але й відкрили нові перспективи для їхнього майбутнього в Європі.

Варто також констатувати, що вже на середину 2023 року статистика свідчила, що масштаб переміщення українців до країн Європи став найбільшим міграційним потоком з часів Другої світової війни. Це було серйозним викликом для Європейського Союзу, чия економіка і соціальні системи ще не встигли повністю відновитися після глобальної пандемії COVID-19. Сфера охорони здоров'я зазнала додаткового навантаження, оскільки серед прибулих з України значну частину становили жінки, діти та особи похилого віку – групи, які постійно потребують медичного супроводу. Згідно з оцінками Міжнародного валютного фонду, сукупні витрати на підтримку українських біженців уже перевищили 35 мільярдів євро – цифра, що в попередні роки здавалася абсолютно немислимою [10].

Водночас варто зазначити, що попри фінансове навантаження, українці також стали вагомим ресурсом для ринку праці в країнах ЄС. В умовах дефіциту робочої сили в Європі, притік нових працівників частково компенсував цей брак, адже, офіційно працевлаштувавшись, мігранти не лише інтегруються, а й наповнюють бюджети країн, де мешкають, сплачуючи

податки. Підвищений попит на житло призвів до зростання вартості оренди – в середньому на 20%. Попри це, лише третина українських біженців має офіційну зайнятість. Найбільша частка офіційно працевлаштованих українців – у Польщі, де працює понад половина з них. Основні сфери їхньої зайнятості – сільське господарство, логістика, будівництво, готельно-ресторанна сфера, тобто галузі з невисоким рівнем заробітної плати.

Фінансова поведінка українців на території Європейського Союзу також змінювалася. Якщо спочатку вони користувалися власними заощадженнями або знімали готівку, згодом значна частина почала використовувати соціальні виплати або заробляти кошти самостійно. За даними Національного банку України, у 2022 році місячні витрати українців у ЄС зросли утричі та сягнули 2 мільярдів доларів. Найбільше витрат фіксується в Польщі (до 30% усіх витрат) і Німеччині (до 10%) [11].

Центр економічної стратегії зазначає, що понад 40% українських біженців у ЄС мають змогу задовольнити лише базові потреби, переважно – харчування. Це різко контрастує з їхнім рівнем життя в Україні до початку війни. Причиною такого становища, за даними Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, є низький рівень зайнятості серед мігрантів [3].

Натомість в ЄС відчувається брак ресурсів та певна втома від довготривалого перебування такої великої кількості біженців з України на теренах Європи, тож допомога поступово починає обмежуватись. Останнім часом Польща почала вводити обмеження. Наприклад, після 120 днів проживання в місцях колективного розміщення біженці повинні самостійно покривати 50% вартості проживання, якщо не належать до вразливих категорій. До таких дій почали вдаватися й інші країни: Чехія поступово скорочує виплати до 215 доларів, проте для осіб з інвалідністю їх збільшують, а Словаччина скасовує безоплатний проїзд.

Попри вдячність за прихисток і допомогу, Україна вже зараз відчуває відтік людського капіталу. Велика частина молодих українців, які здобули

освіту в країнах ЄС, не поспішають повертатися додому. Знання мови, адаптація до нових умов, соціальні зв'язки та стабільні умови життя спонукають їх залишатися. У родинях діти вже відвідують європейські школи, молодь вступає до університетів, старше покоління звикає до нової реальності та соціальної підтримки. При цьому досвід показує, що ті, хто колись втік із Криму чи Донбасу і оселився в інших регіонах України, а тепер – ще далі, в Європі, вже вдруге вимушені починати нове життя. І якщо сьогодні вони знаходять гідні умови проживання у країнах на кшталт Австрії, Польщі чи Румунії, то багато з них, імовірно, не захочуть повертатися в Україну.

Хоча українська влада формулює стратегії повернення громадян після перемоги, навіть найбільш оптимістичні прогнози свідчать: понад половина вимушених мігрантів залишиться за кордоном. Про це свідчать результати досліджень Інституту демографії НАН України під керівництвом Елли Лібанової. Повернутися, найімовірніше, можуть лише особи літнього віку, які не мають перспектив у новій країні, проте саме вони створюватимуть додатковий тягар для української економіки.

Таким чином, попри підтримку Європейського Союзу, яку важко переоцінити, Україна втрачає не тільки теперішній потенціал, але й майбутнє – молодь, професіоналів, науковців, нове покоління. Фактично, інтеграція до ЄС відбулася не тільки через Угоду про асоціацію, а й через мільйони українців, які вимушено стали частиною європейського соціуму.

Європейські лідери запевняють, що ЄС і надалі буде підтримувати українців. Допомога біженцям впливає на добробут європейських громадян з низькими доходами. Цим також користується російська пропаганда, намагаючись посіяти розбрат у країнах Євросоюзу. Попри це, країни ЄС, які самі пережили війну в XX столітті, розуміють необхідність підтримки України в боротьбі за свободу. Вони продовжують стояти на захисті спільних цінностей та принципів, підтверджуючи готовність до подальшої інтеграції України до європейської спільноти. Допомога європейських країн українським біженцям стала прикладом солідарності та гуманізму в умовах

масштабної гуманітарної кризи. Завдяки злагодженим діям урядів, міжнародних організацій та громадянського суспільства мільйони українців змогли знайти тимчасовий притулок, підтримку та надію на краще майбутнє.

ОПИС ПІДГОТОВКИ ПРОЄКТУ

Свою кваліфікаційну роботу ми вирішили присвятити темі прихистку українців у Німеччині та розібратися в тому, з якими труднощами вони стикаються та які можливості щодо адаптації мають. Ми переконані, що ця тема варта уваги журналістів, адже понад мільйон українців перебувають на території Німеччини, а дехто з громадян нашої країни планує виїзд зараз. Варто детальніше висвітлити цю проблематику, аби тим, хто залишається в Україні, стало більш зрозуміло, я живуть українці на чужині, а ті, хто планують виїжджати, щоб мали уявлення про труднощі, з якими доведеться зіштовхнутися.

Оскільки ми описували труднощі переїзду, то вирішили також надати певні поради, що допомагають адаптуватися до нових обставин життя.

На початковому етапі роботи над кваліфікаційним проєктом ми зосередили увагу на аналізі інформаційних джерел, які дозволили сформулювати чітке уявлення про правовий статус біженця з України в ЄС та з'ясували механізми державної підтримки, що їм надається. Окремо ми звернули увагу на програми підтримки біженців у Німеччині в порівнянні з іншими європейськими країнами. Після збору необхідного фактажу ми перейшли до створення власних журналістських матеріалів, орієнтованих на широку читацьку аудиторію. Через ці публікації ми прагнемо достукатися як до самих переселенців – аби надати їм корисну інформацію та підтримку, – так і до решти громадян, для яких важливо розуміти обставини, в яких опинилися ці люди, аби ставитися до них із більшим співчуттям і розумінням.

Жанровими параметрами наших публікацій стали огляд (дві публікації), проблемний нарис (дві публікації). Такий жанровий склад матеріалів зумовлений нашим бажанням подати обрану тему у цікавому та різноманітному форматі, аби привернути увагу широкої аудиторії.

Перша публікація під назвою «Програми підтримки українців у Німеччині: як організовано допомогу» – це огляд, в якому увагу зосереджено на напрямках підтримки і допомоги, що її надає Німеччина українцям протягом

останніх трьох років, коли триває повномасштабна війна РФ проти України. Ми прагнули не просто подати інформацію за вказано темою, а систематизувати її, тому додали до публікації підзаголовки, аби підвищити рівень зручності перегляду повідомлення та подали інформацію так, аби читач не пропустив важливі напрями роботи Німеччини з біженцями з України. Аби публікація була корисною для широкого кола читачів, які можуть мати конкретні питання щодо виїзду до цієї країни ЄС, а висвітлити їх усі нема змоги в межах одного матеріалу, ми подаємо посилання на корисні ресурси, перейшовши на які кожен охочий може знайти величезний обсяг точної інформації, яку можна осмислювати та якою можна скористатися у разі наявної проблеми чи запиту.

Друга наша власна публікація під заголовком «Психологія вимушеного переїзду: як адаптуватися до життя з чистого аркуша» – це проблемний нарис, в якому піднімається та детально висвітлюється психологічна та емоційна складова вимушеного переїзду. На наше переконання, більшість українців, що виїхали до Німеччини, сприймали і сприймають до тепер цей переїзд як насильницьку зміну життєвих планів. Насильство у цьому випадку, хоч воно й забезпечило умови для порятунку та виживання, все ж сприймається психологічно та морально важко. Як адаптуватися до цих раптових змін у житті, що варто врахувати – про це наш проблемний нарис, де ми скористалися також думкою експерта-психолога. Ми доводимо, що стрес і пригніченість за умови вимушеного переїзду до іншої країни – це нормальний, а не патологічний стан, його не треба боятися та, головне, його можна коригувати, а свій стан – покращувати. Публікацію ми також розбили на фрагменти, до яких додали цікаві провокативні заголовки, аби спонукати читачів до перегляду матеріалу.

Третя публікація під назвою «Язик до Берліна доведе, якщо володітиме німецькою» – це також проблемний нарис з доданими до нього порадами. У центрі уваги тут постає проблема мовного бар'єра, який доводиться долати кожному, хто планує життя в Німеччині. Проблема описується нами як з

психологічного боку, з позицій тих, хто внутрішньо не готовий до вивчення мови, так і з точки зору об'єктивних труднощів, з якими стикаються ті, хто прагне закріпитися на німецькій землі, але відчуває тиск обставин. Публікація, на нашу думку, буде корисною перш за все тим, хто планує виїзд до Німеччини та не враховує складність вирішення мовного питання, а також для тих, чії близькі перебувають в Німеччині та їхні проблеми з України не видно, зокрема необхідність опанувати німецьку. У публікації йдеться про те, які обмеження щодо працевлаштування накладаються на тих, хто так і не зміг опанувати німецьку, про те, які психологічні страждання спричинює мовна ізоляція тощо. Наостанок ми даємо кілька корисних посилань для охочих вивчати німецьку, аби матеріал не був виключно песимістичним та містив максимум корисної інформації.

Четверта публікація з нашої серії має заголовок «ЄС як єдиний соціокультурний простір: чи може він стати «своїм» для українця». Це огляд, який вміщує інформацію про устрій та правила життєдіяльності Європейського Союзу як цілісного соціокультурного простору. Ми вважаємо, що труднощі, з якими стикаються українці в Європі загалом та в Німеччині зокрема, часто спричинені тим, що ми не усвідомлюємо правил, а якими живе той світ, натомість ці правила суттєво відрізняються від наших в економічному, політичному, культурному, ціннісному та інших аспектах. На нашу думку, усі, хто планує тривале перебування в країнах ЄС, мають познайомитися з цими правилами, аби не міряти все нашими мірками, тоді й процес адаптації буде проходити простіше. Така публікація може бути корисною усім, хто бачить себе в ЄС, особливо молоді, що планує виїхати туди на тривалий час для навчання чи роботи.

ВИСНОВКИ

Повномасштабна війна, розв'язана росією проти України, спричинила найбільшу міграційну хвилю у Європі з часів Другої світової війни. Мільйони українців були змушені покинути домівки в пошуках безпеки – значна частина з них обрала Німеччину як тимчасовий або довгостроковий притулок. За даними Федерального міністерства внутрішніх справ ФРН, станом на початок 2025 року у Німеччині офіційно перебуває понад 1,25 мільйона українців, які отримали статус тимчасового захисту. Більшість із них – жінки з дітьми, адже чоловікам призовного віку заборонено залишати територію України у воєнний час.

Німеччина запропонувала українцям широкий спектр підтримки: від безкоштовного проживання та доступу до медицини до інтеграційних курсів і можливості працевлаштування. Багато біженців уже знайшли роботу або проходять перекваліфікацію. У великих містах, таких як Берлін, Гамбург, Мюнхен, формуються нові українські спільноти, де діють культурні центри, школи та волонтерські організації.

Попри підтримку з боку уряду та місцевих громад, українці стикаються і з викликами – зокрема, труднощами мовної адаптації, пошуком житла, бюрократичними процедурами та емоційним виснаженням. Водночас багато з них наголошують: повернутися додому, щойно в Україні настане безпека.

За оцінками аналітиків, довгострокові наслідки цієї хвилі міграції залежатимуть від ходу війни, перспектив відновлення України та політики країн ЄС щодо інтеграції українців. Сьогодні ж Німеччина залишається однією з ключових країн, яка надає притулок тим, хто рятується від війни.

У своєму кваліфікаційному проєкті ми зосередились на такій меті: підготувати до друку чотири власні журналістські публікації, аби надати аудиторії комплексне бачення зусиль і результатів допомоги Україні, яку надає Німеччина під час героїчного опору українців російським загарбникам. Для її досягнення ми описали процес вимушеного виїзду та облаштування на проживання українців у країнах ЄС під час російсько-української війни;

зібрали та систематизували інформацію щодо підтримки, яку надає емігрантам з України держава Німеччина; визначили, з якими проблемами стикається українець у разі приїзду на проживання до Німеччини.

На початку нашої роботи над темою кваліфікаційного проєкту ми вивчали довідкові джерела, що дозволило нам усвідомити її глибше та ширше, а вже потім перейшли до роботи над власними публікаціями. Ми прагнули подати тему нашого кваліфікаційного проєкту максимально доступно, аби викликати зацікавлення аудиторії непростю соціально значимою темою.

Жанровими параметрами наших публікацій стали огляд (дві публікації), проблемний нарис (дві публікації). Такий жанровий склад матеріалів зумовлений нашим бажанням подати обрану тему у цікавому та різноманітному форматі, аби привернути увагу широкої аудиторії.

Ми прагнули не просто подати інформацію за вказано темою, а систематизувати її, надати поради нашим читачам, а також познайомити їх з корисними ресурсами, де вони муть отримати допомогу. Ми прагнули бути цікавими при висвітленні складної тематики, тому додавали до основного тексту публікацій підзаголовки, аби було зручно орієнтуватися в змісті матеріалу.

Ми вважаємо, що впорались із поставленими перед собою завданнями у творчому кваліфікаційному проєкті.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Військова допоміжна місія ЄС з підтримки України. *EUMAM UKRAINE*. Листопад 2022 року. URL: <https://eu4ukraine.eu/what-we-do-ua/facts-and-figures-ua/european-union-assistance-mission-ukraine-ua.html> (дата звернення: 20.04.2025)
2. Директива про тимчасовий захист у країнах ЄС: ВС підготував переклад. *Юридична газета online*. 4 квітня 2022 року. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/direktiva-pro-timchasoviy-zahist-u-krayinah-es-vs-pidgotuvav-pereklad.html> (дата звернення: 20.04.2025)
3. Дослідження становища вимушених мігрантів з України за кордоном і їхніх планів щодо повернення в Україну. *Лабораторія законодавчих ініціатив*. URL: <https://parlament.org.ua/wp-content/uploads/2024/04/lab-migrant-work-3.pdf> (дата звернення: 20.04.2025)
4. Європейський Союз: що це таке і що він робить? *Європейський портал*. 23 березня 2019 року. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/infografika/evropeyskyu-soyuz-shcho-ce-take-i-shcho-vin-robyt> (дата звернення: 20.04.2025)
5. Жага справедливості. *BROT*. URL: <https://www.brot-fuer-die-welt.de/en/bread-for-the-world/> (дата звернення: 20.04.2025)
6. Зануда А. Як українські біженці допомогли економіці ЄС і що може втратити Україна. *BBC News Україна*. 27 лютого 2023 року. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/ceqvw58zj8po> (дата звернення: 20.04.2025)
7. Кількість українців та їх міграція за кордон через війну. *Укрінформ*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3732355-kilkist-ukrainsiv-ta-ih-migracia-za-kordon-cerez-vijnu.html> (дата звернення: 20.04.2025)
8. Маєр К. Журналістика: монографія. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2022. 300 с.

9. Міграційна криза внаслідок російсько-української війни (з 2022 року). *Bikinedia*. URL: [\(https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D1%96%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0_%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%B0_%D0%B2%D0%BD%D0%B0%D1%81%D0%BB%D1%96%D0%B4%D0%BE%D0%BA_%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97_%D0%B2%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B8_\(%D0%B7_2022_%D1%80%D0%BE%D0%BA%D1%83\)\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D1%96%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0_%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%B0_%D0%B2%D0%BD%D0%B0%D1%81%D0%BB%D1%96%D0%B4%D0%BE%D0%BA_%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97_%D0%B2%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B8_(%D0%B7_2022_%D1%80%D0%BE%D0%BA%D1%83)) (дата звернення: 20.04.2025)
10. Міжнародний Валютний фонд. *Bikinedia*. URL: [\(https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8E%D1%82%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D1%84%D0%BE%D0%BD%D0%B4\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8E%D1%82%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D1%84%D0%BE%D0%BD%D0%B4) (дата звернення: 20.04.2025)
11. Національний банк України: офіційний сайт. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 20.04.2025)
12. Німеччина продовжує твердо стояти на боці України. *Federal Foreign Office*. 30 квітня 2025 року. URL: https://www.auswaertiges-amt.de/en/aussenpolitik/laenderinformationen/ukraine-node/ukraine-solidarity-2513994?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 20.04.2025)
13. Оліховська А. Біженці з України отримали право жити в ЄС протягом 3-х років. 24 канал. 3 березня 2022 року. URL: https://24tv.ua/bizhentsi-ukrayini-otrimali-pravo-zhiti-yes-protyagom-3-h-rokiv_n1889446 (дата звернення: 20.04.2025)

14. Тимчасовий захист. *UNHCR URL*: https://help.unhcr.org/italy/forms-of-protection-in-italy/temporary-protection/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 20.04.2025)
15. Три роки агресивної війни росії: 1,25 мільйона біженців з України в Німеччині. *Federal Ministry of the Interior*. 21 лютого 2025 року. URL: https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/pressemitteilungen/EN/2025/02/ukraine.html?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 20.04.2025)
16. Україна: ЄС започатковує Місію з військової допомоги. *Представництво Європейського Союзу в Україні*. 15 листопада 2022 року. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B0-%D1%94%D1%81-%D0%B7%D0%B0%D0%BF%D0%BE%D1%87%D0%B0%D1%82%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D1%83%D1%94-%D0%BC%D1%96%D1%81%D1%96%D1%8E-%D0%B7-%D0%B2%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%97-%D0%B4%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D0%B3%D0%B8_uk?s=232 (дата звернення: 20.04.2025)
17. Управління у справах іноземців: *Сайт Республіки Польща*. URL: <https://www.gov.pl/web/udsc-ua> (дата звернення: 20.04.2025)
18. Уряд Німеччини починає кампанію щодо працевлаштування більшої кількості українських та інших біженців. *Apnews: Світові новини*. 18 жовтня 2023 року. URL: <https://apnews.com/article/germany-ukrainian-refugees-jobs-labor-market-a8413e78b53e383d077d8a48c14429b8> (дата звернення: 20.04.2025)
19. Федерального відомства у справах міграції та біженців Німеччини URL: <https://www.germany4ukraine.de/hilfeportal-en> (дата звернення: 20.04.2025)

- 20.Що чекає українських біженців в Європі у 2023 році. *BBC News Україна*. 3 січня 2023 року. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-64109032> (дата звернення: 20.04.2025)
- 21.IRC Italy. URL: <https://www.rescue.org/eu/country/italy> (дата звернення: 20.04.2025)

ДОДАТКИ

Програми підтримки українців у Німеччині: як організовано допомогу

Німеччина стала однією з провідних країн Європи, яка надала всебічну підтримку українським біженцям у відповідь на російсько-українську війну. З моменту початку повномасштабного вторгнення у 2022 році, Німеччина прийняла понад 1,25 мільйона українців, надаючи їм широкий спектр допомоги, включаючи правовий захист, соціальну підтримку, житло, медичне обслуговування та освітні можливості.

Правові допомога на в'їзд

Українці з біометричними паспортами можуть в'їжджати до Німеччини без візи та перебувати до 90 днів. Після прибуття вони можуть подати заявку на тимчасовий захист, що надає право на проживання, роботу, соціальні виплати та доступ до освіти. Ця інформація доступна на офіційному порталі Федерального відомства Німеччини у справах міграції та біженців (Germany4Ukraine) [актуальне посилання на сайт: <https://www.germany4ukraine.de/hilfeportal-en>], яке є центральним ресурсом для біженців з України, надаючи актуальні відомості про в'їзд, проживання, соціальні послуги та інше.

Соціальні виплати та фінансова підтримка

З 1 червня 2022 року українські біженці, які потребують допомоги, отримують соціальні виплати відповідно до Соціального кодексу Німеччини («Sozialgesetzbuch»), а не за Законом про допомогу шукачам притулку, як це було раніше. Це дозволяє їм отримувати допомогу на рівні з громадянами Німеччини, включаючи фінансову підтримку, медичне страхування та доступ до ринку праці.

Однак, з 1 квітня 2025 року новоприбулі українські біженці отримують допомогу відповідно до Закону про допомогу шукачам притулку («Asylbewerberleistungsgesetz»), що передбачає нижчий рівень підтримки. Це рішення було прийнято у зв'язку з необхідністю оптимізації ресурсів та забезпечення сталого надання допомоги.

Надання житла та побутова підтримка

Федеральний уряд Німеччини виділив значні кошти для підтримки земель та муніципалітетів у наданні житла біженцям. Це включає фінансову допомогу для облаштування тимчасового житла, компенсацію витрат на оренду та забезпечення базових побутових потреб. Крім того, на порталі Федерального відомства Німеччини у справах міграції та біженців (Germany4Ukraine) доступна карта з інформацією про регіональні пропозиції щодо житла та підтримки.

Медичне обслуговування

Українські біженці мають право на медичне обслуговування, включаючи невідкладну допомогу, лікування хронічних захворювань, вакцинацію та психосоціальну підтримку. Це забезпечується через систему обов'язкового медичного страхування, до якої біженці мають доступ після отримання відповідного статусу.

Освіта та інтеграція

Діти біженців мають право на відвідування дитячих садків та шкіл. Для дорослих доступні курси німецької мови та інтеграційні програми, що сприяють адаптації та працевлаштуванню. Наприклад, спеціальна програма для українських біженців підтримує соціально активну молодь, яка навчалася в Україні, надаючи фінансову підтримку та супровід під час навчання в Німеччині [актуальне посилання на сайт: <https://www.brot-fuer-die-welt.de/en/bread-for-the-world/>].

Працевлаштування та інтеграція на ринку праці

Уряд Німеччини ініціював кампанію «Job-Turbo», спрямовану на інтеграцію біженців, включаючи українців, на ринок праці. Ця ініціатива передбачає активну підтримку у пошуку роботи, швидшу процедуру визнання іноземних кваліфікацій та регулярні консультації з центрами зайнятості. Метою є забезпечення зайнятості для біженців з довгостроковою перспективою перебування в Німеччині.

Фінансова допомога Україні

Окрім підтримки біженців, Німеччина надала Україні значну фінансову допомогу. Зокрема, у 2022 році було виділено 200 мільйонів євро на фінансування програм допомоги внутрішньо переміщеним особам в Україні. Ці кошти спрямовані на забезпечення житлом, медичним обслуговуванням та іншими необхідними послугами для постраждалих від війни.

Німеччина продовжує демонструвати солідарність з Україною, надаючи всебічну підтримку як біженцям, так і внутрішньо переміщеним особам. Ці заходи сприяють забезпеченню безпеки, стабільності та гідного життя для тих, хто постраждав від війни.

Катерина Пятенко

Психологія вимушеного переїзду: як адаптуватися до життя з чистого аркуша

Якщо життя змінилося без попередження

Коли людина змушена змінити місце проживання – через економічні негаразди, природні катастрофи чи, як в нашому випадку, через війну – це завжди стає серйозним випробуванням. Адаптація до нових умов вимагає фізичної сили, економічної спроможності, а ще – психологічної витривалості. У цьому матеріалі ми розглянемо ключові труднощі, що супроводжують вимушений переїзд, та звернемо увагу на можливі шляхи їх подолання, аби труднощі звикання до нового вимушеного життя на чужині не були такими виснажливими.

Стрес – невідворотний супутник переїзду

Людина – істота соціальна, яка формується в певному культурному та емоційному контексті. Зміна цього контексту викликає тривогу, а іноді й справжню психологічну дезорієнтацію. Вихід із «зони комфорту» має сенс лише у випадку свідомого вибору. Вимушена ж втрата звичного життя – це виклик, що потребує чималих внутрішніх ресурсів.

За даними Міжнародної організації з міграції (МОМ), станом на початок 2024 року в Україні налічувалося близько 3,7 мільйона внутрішньо переміщених осіб. Згідно з дослідженням ГО «Інститут аналітики та адвокації», понад 60% з них повідомляли про підвищену тривожність, проблеми зі сном і загострення хронічних захворювань, пов'язаних зі стресом.

Особливо складно дається адаптація людям похилого віку. Для них переїзд – це часто розрив із життєвим укладом, який формувався десятиліттями. Подолання нових викликів потребує зусиль, які організм уже може не витримати. Саме тому фахівці радять уникати радикальних змін у старшому віці без нагальної потреби.

Психологічна напруга часто є першою реакцією на вимушену зміну життєвих обставин. Звичне середовище сприймається як безпечне, а вихід з

нього – як загроза. Втрата контрольованості над майбутнім, невизначеність, страхи – усе це виливається у сильний емоційний тиск.

Соціальна адаптація: все непросто

Розлука з близькими, невизначеність, мовні чи культурні бар'єри – усе це може спричинити тривожність, безсоння або навіть депресію. Щоб подолати ці виклики, важливо не ігнорувати власні емоції. Психологи наголошують: відчувати стрес у нових умовах – це нормально. Важливо підтримувати зв'язок з рідними, ділитися з ними своїми емоціями, не замикатися в собі. Не менш важливо – не боятися звертатися до професійної психологічної допомоги.

Окремою проблемою може стати упереджене ставлення з боку місцевих жителів. Навіть якщо воно лише здається, це може ускладнювати інтеграцію. У таких випадках фахівці радять активно долучатися до місцевих ініціатив, вивчати мову та культуру нового середовища, аби подолати бар'єри й вибудувати довіру з оточенням.

Побутові речі, що рятують психіку

На перший погляд, найважливіше – вирішити практичні питання: знайти житло, роботу, влаштувати побут. Проте психологи наголошують: без базової внутрішньої стабільності ефективно розв'язувати ці проблеми надзвичайно важко. Саме тому один із перших кроків після переїзду – створити для себе хоча б мінімальний комфорт. Це може бути збереження звичних щоденних ритуалів: улюблений смаколик до кави, знайома музика зранку, зручна піжама – прості речі, які допомагають людині повернути відчуття контролю та стабільності.

«Те, що для молодшої активної людини може здаватися новим стартом, для літньої – справжнім випробуванням. У нашій практиці ми часто бачимо, що емоційне виснаження у переселенців виникає саме через відчуття втрати контролю над власним життям», – пояснює Оксана Ільницька, кризова психологиня, що працює з ВПО у Львові. Вона наголошує: важливо якомога

швидше знайти для себе елемент звичного життя, який допоможе втримати емоційну рівновагу.

Психологічні секрети благополучного переїзду

Доведеться усвідомити нову реальність

Прийняття ситуації – перший крок до адаптації. Багатьом важко змиритися з несправедливістю обставин, що змусили залишити рідний дім. Однак лише після внутрішнього визнання реальності людина може почати будувати нове життя.

Доведеться налаштуватися на реалістичні очікування

Ілюзії про швидкі зміни можуть стати емоційною пасткою. Психологи радять зосередитись на поступовому прогресі та розумінні, що адаптація – це тривалий процес із труднощами.

Доведеться визнати необхідність звернення за психологічною допомогою

Нестача апетиту, тривога чи порушення сну – сигнали, які не варто ігнорувати. В Україні діють десятки безкоштовних програм з надання психологічної допомоги, і скористатися ними – відповідальний крок у піклуванні про себе.

Доведеться балансувати між активністю та відпочинком

Зайнятість – важлива, але перевтома може спричинити емоційне вигорання. Важливо планувати день так, щоб у ньому залишалося місце і для роботи, і для відновлення сил.

Доведеться визнати вагомість малих кроків у досягненні великих цілей

Замість спроб вирішити все й одразу варто поділити великі завдання на серію маленьких цілей. Це підвищує мотивацію, дисциплінує та дає відчуття контролю над життям.

Адаптація до нових умов життя – процес складний, але не безнадійний. З правильним налаштуванням, підтримкою оточення і допомогою з боку фахівців можна не лише подолати труднощі, а й відкрити нові можливості.

Сучасний світ вимагає гнучкості, і вміння пристосовуватись – одна з ключових навичок XXI століття.

Катерина Пятенко

Язик до Берліна доведе, якщо володітиме німецькою

Українці в Німеччині часто стикаються з низкою проблем, пов'язаних із мовним бар'єром, які суттєво впливають на їхню адаптацію, працевлаштування та інтеграцію в суспільство. Страх перед нездатністю вивчити складну, як видається багатьом українцям, німецьку мову блокує перспективи комфортного, повноцінного та успішного включення в життя на новому місці. У нашому матеріалі ми узагальнили основні труднощі, з якими стикається українець без знання німецької, а також вказали шляхи, які допомагають їх успішно подолати, сподіваючись бути корисними нашим читачам, які планують виїзд до Німеччини.

Більшість українців, які приїхали до Німеччини після 2022 року, не володіли німецькою або мали лише базові знання. Це суттєво ускладнювало й продовжує ускладнювати спілкування з місцевими жителями, оформлення документів, розуміння державної бюрократії, користування медичними або соціальними послугами.

Натомість навіть розуміння необхідності вирішення мовного питання, наявність внутрішньої мотивації щодо вивчення німецької, ще не гарантує успіху, адже спостерігається обмежений доступ до мовних курсів через високий запит на них. Варто врахувати, що у Німеччині досить активно працюють безкоштовні інтеграційні курси вивчення німецької мови, які фінансуються державою, але на них часто спостерігаються великі черги. У деяких регіонах, особливо сільських, курсів просто немає або бракує кваліфікованих викладачів. Деякі курси не враховують потреби людей, які працюють або мають дітей, зокрема не передбачено вечірні заняття чи догляд за дітьми. Ці особливості треба розуміти у разі планування еміграції до Німеччини та заздалегідь продумати, як саме долати вказані перешкоди.

Ще одна суттєва проблема, яка може не одразу усвідомитись потенційним переселенцем, це складність у вивченні мови дорослими людьми. Парадокс полягає в тому, що дорослі часто значно більш мотивовані щодо подолання перешкод на своєму шляху у порівнянні з дітьми чи молоддю,

однак вони мають менше енергії, схильність до звичних форм поведінки та мислення, що стає на заваді швидкому вивченню мови. Для дорослих, особливо старшого віку або тих, хто раніше не вивчав іноземних мов, німецька є складною через граматику, артиклі, складні конструкції тощо, через що вони можуть повільно просуватися в навчанні та впадати у розпач, втрачати мотивацію через відсутність очевидного прогресу. Це питання теж варто врахувати на етапі планування виїзду до Німеччини.

Українці можуть отримати дозвіл на роботу в Німеччині, це не так складно в нинішніх соціополітичних обставинах, однак мовний бар'єр при працевлаштуванні може бути вирішальним чинником. Навіть із дозволом на роботу багато українців не можуть влаштуватися за фахом, оскільки не володіють мовою на належному рівні, – мають базову мовну підготовку, а працедавець вимагає рівня володіння німецькою B1 або B2. Через це українці, маючи високу професійну кваліфікацію, часто змушені працювати на низькокваліфікованих роботах, вони втрачають професійний потенціал та фахові навички через відсутність роботи за профілем і спеціальністю, а також почуваються фрустрованими або дискримінованими. Цього такого не можна ігнорувати у разі планування переїзду до Німеччини.

Про психологічні проблеми, які спричинює мовна ізоляція, варто поговорити окремо. Людина в неблизькому, незрозумілому соціальному середовищі, – а в разі наявності мовного бар'єру такі відчуття стають типовими, – людина переживає стрес, самотність, сором та поступово втрачає бажання бути інтегрованою в громаду. Такі відчуття досить важко переживаються та впливають на психологічне і фізичне здоров'я.

Окремої уваги заслуговують діти, які виїждять до Німеччини через таке рішення батьків та родичів. Діти значно легше адаптуються і до мовного середовища, і до соціального, відчуваючи менше емоційне навантаження. Натомість вони обов'язково мають вивчати німецьку, аби відвідувати місцеву школу, а це додатковий предмет до тих, що вивчаються за програмою. Якщо при цьому батьки хочуть зберегти для дитини зв'язок з українським

контекстом і ухвалюють рішення про необхідність продовжувати дистанційне навчання в українській школі, то це створює подвійне навантаження для дитини. Якщо не розрахувати сили дитини, вона може відчувати перевтому та поступово дезадаптуватися до нових умов життя. Цього ніяк не можна допустити, адже дитина не завжди усвідомлює свої психологічні проблеми та може замкнутися в собі і впасти в депресію.

Що може допомогти подолати мовні труднощі, якщо переїзд до Німеччини вже трапився чи очікується?

Вивчати німецьку мову можна в різний спосіб і з допомогою різних засобів та програм. Ми підібрали для зацікавлених читачів інформацію про безкоштовні та доступні ресурси, що фокусуються на опануванні німецької мови.

Вивчення мови в Німеччині пропонується численними мовними програми від волонтерів та церков, у відкритому доступі є низка онлайн-курсів (наприклад, Duolingo, Deutsche Welle, VHS).

Нижче до вашої уваги підбірка безкоштовних або доступних ресурсів та курсів для вивчення німецької мови, які особливо корисні для українців у Німеччині:

1. Germany4Ukraine (посилання на електронний ресурс: <https://www.germany4ukraine.de>). Це офіційний державний портал. У розділі «Мова» надається інформація про: безкоштовні інтеграційні курси (Integrationkurse), адреси центрів мовного навчання (VHS, BAMF).

2. BAMF – Федеральне відомство у справах міграції та біженців (посилання на електронний ресурс: <https://www.bamf.de>). BAMF організовує інтеграційні курси, які містять: 600 годин вивчення німецької мови, 100 годин «Орієнтаційного курсу» про життя в Німеччині, можливість скласти тест і отримати сертифікат рівня B1. Щоб записатися, варто звернутися до Jobcenter або Ausländerbehörde.

3. Volkshochschule (VHS) – народні університети (посилання на електронний ресурс: <https://www.vhs.de>). Місцеві освітні центри у майже

кожному місті. Вони пропонують вечірні/денні курси, інтенсивні курси A1–B2, часто безкоштовно або за символічну оплату.

4. Deutsche Welle – онлайн-курси (посилання на електронний ресурс: <https://learngerman.dw.com>). Безкоштовна платформа для самостійного навчання. Вона містить відео-, аудіоуроки та тести, курси для рівнів A1–C1, мобільні додатки.

5. Додатки для смартфона, які дозволять також вивчати німецьку. Серед найбільш вдалих: Duolingo (безкоштовний, інтерактивний) – для початківців, Anki або Memrise – допомагають запам'ятовувати лексику, HelloTalk / Tandem – знайомства з носіями мови.

6. Благодійні організації та волонтери теж готові допомогти. Серед активних: Caritas, Diakonie, Johanniter – часто організовують мовні клуби або уроки для біженців; українські громади у Німеччині створюють розмовні клуби, Telegram-чати, Zoom-групи. Варто поцікавитись про їхню діяльність у тій місцевості, до якої планується переїзд.

7. Онлайн-платформи з відкритим доступом (посилання на електронний ресурс: <https://www.goethe.de> – онлайн-матеріали від Інституту Ґете; <https://lingohut.com> – понад 125 безкоштовних уроків німецької), ними також можна скористатися.

Для українців життя в Німеччині суттєво відрізняється від життя на Батьківщині, однак воно може бути успішним і достойним, якщо врахувати правила, які має ця країна, зокрема мовні правила.

Катерина Пятенко

ЄС як єдиний соціокультурний простір:

чи може він стати «своїм» для українця

Наскільки українці готові інтегруватися до європейського культурного, економічного, політичного, ментального простору? Це питання, на перший погляд, безглузде, адже Україна, підписавши Угоду про Асоціацію з ЄС, задекларувала свої стратегічні наміри щодо вступу до цього об'єднання держав, а після початку повномасштабної війни, влаштовану РФ, мільйони українців фізично виїхали до країн Європи, аби врятуватися... Натомість частина нових українських європейців весь час мріє про повернення додому, мріє не лише через ностальгію за Батьківщиною, а ще й тому, що відчуває себе чужим в тому комфортному і безпечному світі, а інша частина вже повернулася з європейських мандрів попри обстріли та відсутність безпечних умов для життя, роботи, навчання. Все це спонукає глибше замислитися над тим, наскільки добре ми, українці, сидячи вдома, уявляємо, якою насправді є Європа та наскільки ми готові прийняти її правила життя...

У своєму матеріалі ми вирішили узагальнити дані про життя Європи як єдиного організму під назвою «Європейський Союз», аби дати інформацію для роздумів тим, хто бачить своє майбутнє в Європі але уявляє його лише в надто загальних рисах.

Європейський Союз сьогодні є унікальним політичним і економічним утворенням, яке об'єднує 27 країн із загальною чисельністю населення понад 450 мільйонів осіб. Його особливість – у поєднанні національного суверенітету держав-членів із делегуванням частини повноважень наднаціональним інституціям. Таке врядування ґрунтується на принципах демократії, консенсусу й верховенства права, що дозволяє ефективно ухвалювати спільні рішення з урахуванням інтересів усіх учасників.

Усі держави зберігають незалежність, проте делегують частину своїх повноважень загальноєвропейським органам, які ухвалюють обов'язкові для всіх правила. Система функціонує завдяки мережі інституцій: Європейський

парламент представляє громадян країн-членів, Рада Європейського Союзу захищає позиції національних урядів, Європейська рада об'єднує лідерів держав, а Європейська комісія діє як виконавчий орган та ініціатор законодавчих пропозицій. Прийняті рішення мають загальнообов'язковий характер і стосуються різних аспектів спільного життя: від економіки й правосуддя до екології та міграції.

Однією з ключових засад європейської інтеграції є єдиний внутрішній ринок, у межах якого забезпечується вільне пересування товарів, послуг, капіталу та людей. Це означає, що громадяни ЄС мають право жити, працювати, навчатися чи вести бізнес у будь-якій країні союзу. Додатковим фактором є єдина валюта – євро, яку нині використовують 20 держав. Також діє Шенгенська зона, що об'єднує 22 країни ЄС та кілька інших держав, і дозволяє вільний перетин кордонів без паспортного контролю.

Захист прав громадян є основоположним принципом. Усі європейські інституції керуються Хартією основних прав ЄС, яка гарантує рівні можливості, недискримінацію, право на справедливий суд і повагу до приватного життя. При цьому діє принцип субсидіарності: спільні рішення ухвалюються лише тоді, коли завдання неможливо ефективно вирішити на національному рівні. Комісари ЄС – представники країн-членів – присягають діяти в інтересах усього Союзу, а не своїх держав, хоча остаточні рішення ухвалюються лише після досягнення консенсусу.

Інституційна структура Європейського Союзу: хто приймає рішення?

Європейський Союз має складну та багаторівневу інституційну структуру, яка покликана забезпечити ефективне управління спільними питаннями та узгодження національних інтересів з інтересами ЄС загалом. Основні органи, що беруть участь у процесі прийняття рішень, є такими:

1. Європейська комісія: «уряд» Європейського Союзу

Європейська комісія є виконавчим органом ЄС і грає ключову роль у формуванні законодавства. Вона складається з 27 комісарів (по одному від кожної країни-члена), кожен з яких відповідає за конкретну сферу, наприклад,

економіку, енергетику, навколишнє середовище чи зовнішню політику. Комісія має право ініціювати законодавчі пропозиції, що є основою для подальших переговорів у Раді ЄС та Європейському парламенті.

Ідея такого управлінського підходу полягає в тому, що Європейська комісія повинна діяти незалежно від національних урядів, сприяючи загальноєвропейським інтересам, а не інтересам окремих держав.

2. Європейський парламент: представник громадян

Європейський парламент є єдиним прямим виборним органом ЄС. Він представляє інтереси громадян країн-членів і складається з 705 депутатів, які обираються на 5 років у межах загальноєвропейських виборів. Парламент здійснює законодавчу функцію разом з Радою ЄС, а також має право затверджувати бюджет ЄС та контролювати інші органи.

Парламент активно працює над питаннями, які стосуються прав людини, навколишнього середовища, економічної політики та багато іншого. Це важливий орган для забезпечення демократичного контролю над діяльністю ЄС.

3. Рада Європейського Союзу: захисник інтересів урядів

Рада ЄС, також відома як Рада міністрів, складається з міністрів урядів країн-членів, які зустрічаються в залежності від тематики. Наприклад, на засіданнях можуть бути присутні міністри закордонних справ, фінансів або сільського господарства. Цей орган приймає рішення на основі консенсусу або більшості голосів, залежно від характеру питань.

Рада ЄС відіграє важливу роль у створенні законодавства, яке впливає на економіку, зовнішню політику, правосуддя та інші важливі аспекти функціонування ЄС. Разом з Європейським парламентом вона формує політику ЄС у більшості сфер.

4. Європейська рада: стратегічне керівництво

Європейська рада складається з глав держав або урядів країн-членів ЄС та голови Європейської ради, який обирається на 2,5 роки. Цей орган визначає стратегічні напрямки та пріоритети ЄС, не займаючись щоденним

управлінням. Європейська рада приймає важливі політичні рішення, які визначають загальний курс Союзу на міжнародній арені, в тому числі щодо зовнішньої політики, безпеки та економіки.

Завдяки цьому органу ЄС може узгоджувати національні позиції й адаптувати спільні стратегії для вирішення глобальних викликів.

5. Європейський суд: гарант прав і законності

Європейський суд – це головний орган правосуддя ЄС, який забезпечує дотримання права в усіх країнах-членах. Суд розглядає справи, що виникають на тлі питань внутрішнього законодавства ЄС, розглядає порушення державами-членами правил ЄС і вирішує суперечки між інститутами ЄС. Окрім того, він надає правову допомогу національним судам у тлумаченні європейського законодавства.

6. Європейський центральний банк: економічна стабільність

Європейський центральний банк (ЄЦБ) відповідає за монетарну політику єврозони та підтримку стабільності євро. Він займається визначенням відсоткових ставок, інфляцією та стабільністю фінансової системи. Оскільки євро є другою найпоширенішою валютою у світі, ЄЦБ відіграє важливу роль на глобальній економічній арені.

7. Європейський омбудсмен: захист прав громадян

Європейський омбудсмен займається розслідуванням скарг громадян щодо порушення їхніх прав європейськими установами. Він має повноваження розглядати випадки неналежного адміністративного поведіння з боку європейських інститутів і забезпечує правовий захист для громадян ЄС.

Основні напрями діяльності Європейського Союзу:

1. Правосуддя і захист основоположних прав

ЄС активно бореться з усіма формами дискримінації, забезпечує рівний доступ до правосуддя та уніфікує правові стандарти. Внутрішній правовий простір усуває національні бар'єри, а Хартія основоположних прав ЄС надає громадянам гарантії політичних, соціальних і економічних прав. Спільна

правова система базується на принципах рівності, гідності, солідарності та верховенства права.

2. Політика в галузі міграції та притулку

ЄС розробляє спільну міграційну політику, яка охоплює як легальну міграцію, так і процедури надання притулку. З 2022 року ЄС активізував захист осіб, які тікають від війни в Україні, забезпечивши їм тимчасовий захист та доступ до медичних, соціальних і освітніх послуг. Також діє підтримка біженців із Сирії, Афганістану й інших країн. Окрему увагу приділяють інтеграції новоприбулих та посиленню співпраці з країнами походження для повернення нелегальних мігрантів.

3. Охорона здоров'я

Сфера охорони здоров'я стала пріоритетною, особливо після пандемії COVID-19. ЄС створив програму EU4Health із бюджетом 450 млн євро, має Європейське агентство з лікарських засобів (EMA), а також підтримує розробку та закупівлю вакцин. Система Європейської картки медичного страхування дає змогу громадянам отримувати екстрену медичну допомогу в будь-якій країні ЄС.

4. Безпека та захист зовнішніх кордонів

У ЄС функціонують Європейське агентство з прикордонної та берегової охорони (Frontex) та Європол, які займаються охороною зовнішніх кордонів, боротьбою з організованою злочинністю, тероризмом, кіберзлочинністю. Також створене Агентство ЄС з кібербезпеки, що координує дії у цифровому просторі. ЄС має спільну політику безпеки і оборони, включаючи миротворчі місії та розбудову потенціалу партнерських держав.

5. Економіка і фінансова стабільність

ЄС координує економічну політику, підтримує економічне зростання, зменшує соціальні нерівності та забезпечує фінансову стабільність. Спільна валюта євро використовується в 20 країнах і є другою за значенням у світі після долара США. Запроваджено механізми нагляду за бюджетами країн-

членів, створено Європейський стабілізаційний механізм, який забезпечує підтримку в кризових ситуаціях.

6. Підтримка підприємництва та індустрій

ЄС розвиває малий і середній бізнес, зменшує бюрократичні перепони, відкриває нові ринки та підтримує високотехнологічні галузі – від енергетики до авіації та біотехнологій. Діє Європейський фонд стратегічних інвестицій, який фінансує інноваційні проекти, а єдиний цифровий ринок стимулює розвиток ІТ-сектору та електронної комерції.

7. Освіта та молодь

Програма Erasmus+ дає змогу молодим людям здобувати освіту або проходити практику за кордоном, сприяє мобільності студентів та викладачів. У рамках Болонського процесу діє система академічних кредитів, що забезпечує визнання дипломів і навчальних досягнень. ЄС підтримує цифрову освіту, професійну підготовку та вивчення мов.

8. Культура, медіа і спорт

Програма «Креативна Європа» фінансує культурні та креативні проекти, підтримує незалежні медіа та свободу слова. ЄС заохочує збереження культурної спадщини, міжкультурний діалог і захист прав журналістів. Спорт розглядається як інструмент соціальної інтеграції й громадської активності.

9. Наукові дослідження та інновації

ЄС інвестує в науку через програму Horizon 2020 (77 млрд євро), яка охоплює дослідження у сфері клімату, медицини, космосу, ІТ та нанотехнологій. Програма Horizon Europe продовжує ці ініціативи, забезпечуючи участь учених, компаній і наукових установ з усього світу. Інновації відіграють ключову роль у досягненні сталого розвитку.

10. Регіональний розвиток

Політика згуртованості спрямована на зменшення соціальних та економічних диспропорцій між регіонами ЄС. Через Структурні фонди фінансуються проекти з інфраструктури, створення робочих місць, розвитку

освіти й охорони здоров'я. Такий підхід забезпечує солідарність і рівні можливості для громад у всіх куточках Європи.

11. Транспортна інфраструктура

ЄС працює над створенням єдиного європейського транспортного простору, що охоплює авіацію, залізниці, морські й автомобільні шляхи. Програма «Єдине європейське небо» покликана оптимізувати повітряний рух, забезпечити його безпеку та ефективність. Загальноєвропейські стандарти гарантують високу якість та екологічність транспорту.

12. Сільське господарство та рибальство

Спільна аграрна політика ЄС підтримує фермерів, забезпечує продовольчу безпеку та захищає навколишнє середовище. Значна частина бюджету спрямовується на субсидії агровиробникам, розвиток сільських територій та сталу рибну промисловість. Активно впроваджуються заходи з модернізації сільського господарства.

13. Охорона довкілля та кліматична політика

ЄС є світовим лідером у боротьбі зі змінами клімату. Він встановив жорсткі стандарти щодо викидів CO₂, розвиває ринок торгівлі викидами, інвестує в енергоефективність і відновлювані джерела енергії. Європейський «зелений курс» передбачає досягнення кліматичної нейтральності до 2050 року, а фінансова підтримка «зеленого» переходу гарантується через спеціальні фонди та інвестиційні механізми.

14. Міжнародні відносини, безпека.

Європейський Союз, завдяки єдиній зовнішній політиці, забезпечує солідарну та злагоджену діяльність своїх країн-членів на міжнародній арені, спільно відповідаючи на глобальні виклики. Союз базується на принципах демократії, верховенства права, захисту прав людини, свобод і миру, що становить основу для його співпраці з іншими країнами світу. Важливу роль у цьому процесі відіграє Високий представник ЄС із закордонних справ, який координує зовнішньополітичну діяльність з метою забезпечення безпеки ЄС, зміцнення стійкості спільноти та ефективного подолання кризових ситуацій.

Таким чином, Європейський Союз є системою, де кожен орган має чітко визначену роль у прийнятті рішень і забезпеченні законності. Всі ці інституції взаємодіють між собою, виконуючи функції, що відображають як інтереси країн-членів, так і загальноєвропейські цілі.

За такими правилами живе Європа. Українці мають їх знати, поважати та визначатися зі своїм ставленням них.

Катерина Пятенко